

4

Vragenuur: Vragen Van der Plas

Vragen van het lid Van der Plas aan de minister van Justitie en Veiligheid, bij afwezigheid van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, over **onbeantwoorde schriftelijke vragen inzake het opstarten van een mediationtraject met het COA, Rijk en gemeente Westerwolde.**

De voorzitter:

Er is nog een mondelinge vraag aan de minister van Justitie en Veiligheid, bij afwezigheid van de staatssecretaris, naar aanleiding van onbeantwoorde schriftelijke vragen van mevrouw Van der Plas van BBB inzake het opstarten van een mediationtraject met het COA, Rijk en gemeente Westerwolde. Het woord is aan mevrouw Van der Plas van BBB.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Dank u wel. Het is een mooi instrument dat als je vragen niet binnen zes weken beantwoord worden, ze in het vragenuur terecht komen. En dan moet de minister gewoon naar de Kamer komen. Daarvoor zijn we hier vanmiddag.

Voorzitter. Een aantal gemaakte afspraken die zijn vastgelegd in de bestuursovereenkomst tussen het COA en de gemeente Westerwolde inzake het COA-complex in Ter Apel — "COA" staat voor "Centraal Orgaan opvang asielzoekers" — wordt meer dan incidenteel niet nagekomen door het COA. Ik noem bijvoorbeeld het zonder bouwvergunning neerzetten van paviljoens, het toelaten van meer dan 2.000 vluchtelingen en het inhuur van verblijven van vluchtelingen op het gras. Daarmee worden de gemeenschap, de gemeente en met name het dorp Ter Apel opgezaagd met problemen als gevolg van het niet optimaal uitvoeren van taken door het COA. Zowel de dorpsbewoners als de vluchtelingen worden hierdoor zwaar gedupeerd. Bovendien is de overlast van een kleine groep vluchtelingen in Ter Apel dermate groot dat het draagvlak voor opvang bijna nihil is geworden. Ter Apel is wanhopig en de psychosociale druk, ook voor de werknemers van het COA ter plekke, is onacceptabel geworden. Dat geeft de gemeenteraad van Ter Apel aan.

Overleg tussen de gemeente en het management van het COA heeft tot nu toe niet tot adequate oplossingen geleid. Op 28 september nam de gemeenteraad een motie aan die het college van B en W opdroeg om binnen vier weken een mediationtraject op te starten en dat voor 31 december af te ronden. De motie eiste daarnaast dat het COA en de overheid per direct alle afspraken nakomen die in de bestuursovereenkomst zijn vastgelegd. Inmiddels zijn we zes weken verder en is de gemeente Westerwolde gestart met een kosten-batenanalyse van de COA-locatie. Alles wijst erop dat het Rijk op ramkoers ligt met de gemeente Westerwolde, met als mogelijk resultaat dat het fragiele kaartenhuis van de asielketen ineenstort. Mijn vragen aan de minister luiden dan ook: is het kabinet zelf nauw betrokken bij de mediation met de gemeente Westerwolde? Wat is uw visie op het mediationtraject? Wat gaat het kabinet doen om de situatie te verbeteren? Is het kabinet bereid om nu gewoon door te pakken?

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Yesilgöz-Zegerius:

Dank u wel, voorzitter. Om te beginnen is het, denk ik, netjes om te zeggen dat het me spijt dat het kabinet niet in de gelegenheid is geweest om deze vragen tijdig te beantwoorden. Mevrouw Van der Plas heeft gelijk dat dit dan een erg goed instrument is. Maar laat ik wel zeggen dat mijn collega de staatssecretaris dit op zeer korte termijn natuurlijk alsnog zal doen.

Wellicht is het goed om toe te lichten dat een van de redenen om nog even te wachten met de antwoorden was dat het COA in afwachting was van een voorstel van de gemeente. De gemeente heeft, naar ik heb begrepen, na het verzoek van de gemeenteraad aan het college, de Nationale ombudsman gevraagd om te helpen bij de mediation. De betrokkenheid van de Nationale ombudsman, de heer Van Zutphen, kan helpen om een zekere kwaliteitsborging en onafhankelijkheid in het traject te brengen. Ik denk dat dat een goede zaak is. Vorige week was de staatssecretaris met de bestuursvoorzitter van het COA op bezoek bij het college en de fractievoorzitters van de gemeenteraad in Westerwolde. Toen is ook stilgestaan bij het voorgenomen traject. Deze week spreekt de bestuursvoorzitter van het COA met de heer Van Zutphen over het traject.

Ook het COA hoopt uiteraard dat het traject heel snel van start mag gaan. Ik kan vanaf deze plek zeggen dat die samenwerking met de gemeente Westerwolde niet alleen het COA maar ook het kabinet zeer dierbaar is. Wij zijn de gemeente zeer erkentelijk voor het mogelijk maken van het aanmeldcentrum. Het is ook echt te betreuren dat de operationele situatie tot momenten leidt die voor de gemeente onacceptabel zijn. Ik ben er zelf geweest, ik weet waar mevrouw Van der Plas op doelt en ik weet dat de staatssecretaris daar heel vaak aanwezig is. Ik heb heel veel respect voor iedereen. Mevrouw Van der Plas noemde ook de medewerkers van het COA, de IND en de mensen die daar rondlopen. Ik heb heel veel respect voor iedereen die er daar het beste van maakt.

Ik wil hier nog even aan toevoegen dat er inmiddels sprake is van een verbetering van de situatie rond het aanmeldcentrum. Er hebben de laatste paar maanden geen asielzoekers op het gras geslapen en de sporthal is niet meer nodig om personen onderdak te bieden. Ook de bufferlocatie Marnewaard heeft sinds kort enige reservecapaciteit. Dat wil niet zeggen dat het is opgelost, dus dat de vragen niet relevant zijn, maar het lijkt me goed om dat nog even toe te voegen.

Ik denk dat ik de meeste zaken al naar voren heb gebracht. De mediation vindt dus plaats tussen het COA en de gemeente. Wij doen er vanuit het kabinet alles aan om de opvangcapaciteit te vergroten. Ik weet dat dit in andere debatten vaak langskomt. In de afgelopen periode wordt wel voldaan aan de bestuursovereenkomst door onder die 2.000 te zitten, maar het is duidelijk waar de vragen op doelen. En we kennen de situatie allemaal. Het is goed om het proces nu in beslotenheid te laten verlopen, zodat het vertrouwen hersteld kan worden en er goede afspraken gemaakt kunnen worden. Ik denk en hoop dat ik daarmee voor nu de vraag heb beantwoord.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Dank u wel voor de antwoorden tot zover. Dat de Ombudsman is gevraagd, is op zich natuurlijk helemaal prima, maar de gemeenteraad heeft het college opgedragen om voor 31 december met een oplossing te komen. Dat lijkt me dan vrij onhaalbaar. De gemeenteraad heeft ook gezegd — in ieder geval heeft de fractievoorzitter van de grootste partij in Westerwolde dat gezegd — te overwegen naar de rechter te stappen. Beseft het kabinet wat voor crisis het sluiten van de COA-locatie in Ter Apel, mocht daar een uitspraak over komen als de gemeente naar de rechter stapt, oplevert in de asielketen? Er is dan echt een groot probleem. Het lijkt mij dus dat de minister en het ministerie alles op alles moeten zetten om die afspraken niet alleen nu, maar ook in de toekomst na te komen.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Dit deel ik zeer met mevrouw Van der Plas. Ik weet dat mijn collega, de staatssecretaris, dat heel scherp voor ogen heeft. De keren dat ik deze zomer in Ter Apel was, ging het natuurlijk ook hierover, over de situatie. Dat is precies de situatie waardoor het onder druk komt te staan. Wij wachten op dit moment op de gemeente, die als eerste aan zet is om het traject te starten. Vandaar ook dat ik net het hele proces schetste. We zullen er ook voor zorgen dat we de vragen zo snel mogelijk goed beantwoorden, zodat mevrouw Van der Plas dit ook terug kan lezen. We wachten dus op de gemeente. Wij zullen daar meteen op reageren. Ik kan namens de staatssecretaris zeggen dat het — laat ik het even gechargeerd zeggen — in ieder geval niet aan ons zal liggen als er enige vertraging is of als hiermee op een andere manier wordt omgegaan. Zodra de gemeente zover is, kan de mediation wat ons betreft, wat het COA betreft, direct van start gaan. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij het college, maar aan onze kant is er geen enkele belemmering.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Nee. Nu legt de minister het natuurlijk heel handig — dat snap ik — door te zeggen dat het een zaak is tussen het COA en de gemeente, waar wij verder niet tussen moeten zitten. Maar het traject tussen het COA en de gemeente loopt gewoon helemaal spaak. Dat is al maanden aan de gang. De consequenties van het eventuele falen van de mediation komen wel 100% op het bordje van het kabinet. Ik wil er bij de minister toch op aandringen om niet rustig af te wachten en dan te kijken, maar om gewoon door te pakken bij deze onderhandelingen, want de consequenties kunnen enorm zijn.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Volgens mij moeten die ook absoluut niet onderschat worden. Dan hebben we het nog niet eens over datgene waarover mevrouw Van der Plas aan het begin van haar inbreng terecht sprak: de betrokkenheid van alle mensen die daar werken en die dit ook gewoon nodig hebben. Het is dus een. De naleving is voor mij, voor mijn collega de staatssecretaris, voor het COA en voor alle partijen in de asielketen van groot belang. Er is dus absoluut geen houding van: we zien het wel. Ik denk dat mediation juist heel goed is en dat het ook goed is dat de Ombudsman daarin een rol gaat spelen. Dat kan dus gaan starten. Er worden op dit moment hele intensieve gesprekken gevoerd. Ik krijg nog door van

de mensen van de staatssecretaris dat de meest recente gesprekken nog afgelopen maandag plaatsvonden. De staatssecretaris was toen zelf ook in Ter Apel. Alles wat mevrouw Van der Plas zegt, nemen wij mee als extra, extra aansporing en ondersteuning om datgene wat wij vanuit onze rol kunnen doen, zo goed mogelijk te doen.

De voorzitter:

Mevrouw Van der Plas, tot slot.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

Ja, tot slot.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

O, ik bedoelde te zeggen "vorige week maandag", voordat ik iets zeg wat niet helemaal klopt.

Mevrouw Van der Plas (BBB):

In de breed aangenomen motie van de gemeenteraad staat bijvoorbeeld dat er in een nieuwe versie van de bestuurs-overeenkomst preventieve maatregelen moeten komen ter voorkoming van overlast, alsmede preventieve maatregelen om te voorkomen dat het aantal van 2.000 plaatsen voor vluchtelingen wordt overschreden. Ook wordt er gevraagd om structureel voldoende opvangplekken elders in Nederland en om preventieve maatregelen ter voorkoming van psychosociale werkdruk van de vluchtelingen, maar ook zeker van het personeel van Ter Apel en omgeving. Mijn laatste vraag is wat de minister kan beloven aan de gemeente Westerwolde en de inwoners van Ter Apel in het bijzonder, alsmede aan de medewerkers van het COA, die ook gewoon lijden onder deze situatie.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Wat ik vooral kan beloven, is dat we dag en nacht kneiterhard werken om ervoor te zorgen dat we, zoals mevrouw Van der Plas weet, meerdere aanmeldcentra openen in ons land. Ook kijken we op alle mogelijke manieren hoe we de instroom beheersbaar kunnen krijgen en kunnen beperken tot wat ons land aankan, zodat de doorstroom en uitstroom goed plaatsvinden. Ook een belangrijk punt voor mij als minister van Justitie en Veiligheid, waarmee ik samen met de staatssecretaris inhoudelijk bezig ben, is dat overlast zo veel mogelijk wordt beperkt. Want ook dat is een factor die we veel van de gemeenten en de medewerkers horen. We hebben daar afgelopen zomer 45 miljoen euro voor vrijgemaakt en er een Coördinator Nationale Aanpak Overlast bovenop gezet, die letterlijk naar Ter Apel gaat en het hele land door gaat om ervoor te zorgen dat de overlastgevers, die er eigenlijk — even met mijn woorden — steeds mee wegwamen, er niet meer mee weg kunnen komen. We zetten dus alles op alles om het vertrouwen in Westerwolde te herstellen, maar ook om ervoor te zorgen dat we een asielbeleid hebben dat goed functioneert en dat ons land wél aankan.

De voorzitter:

Dank u wel. Ook dank aan mevrouw Van der Plas voor de mondelinge vraag. Dan geef ik het woord aan mevrouw Kröger, GroenLinks.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

De minister heeft het over maatregelen om de overlast te beperken. Een van die maatregelen was natuurlijk de maatregel om gezinshereniging door nareizigers te voorkomen en mensen langer van elkaar gescheiden te laten. Die maatregel kwam uit de lelijke politieke asieldeal die eerder gesloten is. Die maatregel is gisteren door de rechtbank van tafel geveegd, met een heel duidelijke uitspraak, waaruit blijkt dat hij strijdig is met de Vreemdelingenwet en strijdig is met de EU-regels, en dat er eigenlijk geen wettelijke grondslag is om gezinshereniging tegen te houden. Mijn vraag aan de minister is: wat gaat ze met deze uitspraak doen en gaat deze maatregel nu gewoon zo snel mogelijk van tafel?

De voorzitter:

Voordat de minister deze vraag beantwoordt: dit is niet de mondelinge vraag die op de agenda stond, maar ik laat het aan de minister over of zij bereid is om deze vraag te beantwoorden.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Laat ik eerst teruggaan naar het begin van de vraag. Om de overlast te beperken, is een nareismaatregel ingevoerd. Die zaken hebben uiteraard niks met elkaar te maken. Overlast gaat over mensen die hier komen en hier waarschijnlijk helemaal geen rechten hebben, maar die zich hier onaantastbaar wanen en vervolgens ongelofelijk veel overlast en onveiligheid veroorzaken binnen een asielzoekerscentrum, binnen een aanmeldcentrum, maar ook voor de gemeente. Die moet je knetterhard aanpakken. Ik ga er eerlijk gezegd ook van uit dat daarvoor brede steun in de Kamer is. De nareismaatregel was een maatregel die in de zomer is genomen omdat we zagen dat mensen op het gras slapen, omdat mensen buiten op straat belandden, omdat er gewoon geen plek was. We hebben naast de nareismaatregel een heleboel andere maatregelen getroffen. Daarbij is gezegd: familie van een statushouder, van een vluchteling, kan hiernaartoe komen op het moment dat betrokkene een woning heeft. De rechter heeft uitspraak gedaan in een individuele, specifieke zaak. Dat heeft dus geen vertaling naar de maatregel in algemene zin. Dat kan ik nu zeggen. Uiteraard is het team van de staatssecretaris aan het kijken wat de uitspraak verder zegt en hoe dat er verder uitziet.

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Als ik goed luister naar de minister, dan stelt de minister dat de maatregel gewoon blijft zoals die is, ondanks de uitspraak van de rechter, ondanks dat de rechter heel duidelijk heeft gezegd dat deze maatregel, in deze individuele zaak maar ook in het algemeen, niet in lijn is met de Nederlandse Vreemdelingenwet, nog even los van Europese regels. Mijn vraag is eigenlijk: denkt de minister dat in een andere individuele zaak de kans groot is dat de rechter anders gaat oordelen?

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Ik ga nooit op de stoel van een rechter zitten, dus nu ook niet.

De heer **Brekelmans** (VVD):

Ik wil even terug naar het onderwerp van deze mondelinge vraag, namelijk het mediationtraject. De belangrijkste reden voor de ontevredenheid in Ter Apel is natuurlijk de overlast, waar bewoners en winkeliers heel veel last van hebben. Nu heeft het kabinet eerder 45 miljoen aangekondigd. Ook heeft de staatssecretaris laatst weer een brief gestuurd, waarin hij zegt: we gaan die groep nog harder aanpakken; we gaan er nog meer bovenop zitten en mensen nog sneller in vreemdelingenbewaring stellen. Ik vraag me af of de minister er iets van kan zeggen wanneer de inwoners van Ter Apel daar nu iets van gaan merken en wat er specifiek in Ter Apel gebeurt om deze groep raddraaiers aan te pakken.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

De brief van de staatssecretaris was volgens mij van afgelopen maand. Het lijkt me sowieso een goed idee om begin volgend jaar met een update te komen. De aanpak wordt in hoog tempo uitgerold. Het gaat er aan de ene kant om, ervoor te zorgen dat je dossiers aanlegt van mensen die voor heel veel overlast zorgen. Als je dossiers hebt en je de samenwerking met politie en justitie goed opbouwt, kun je ze ook echt effectief aanpakken, zodat ze er niet mee weggelaten worden. Het zijn vaak lichte vergrijpen, of lichte zaken, waardoor het lastig is om mensen aan te pakken.

Aan de andere kant moeten we ervoor zorgen dat we mensen die hier geen plek hebben en hier niet horen te blijven effectiever kunnen uitzetten. Dus al die elementen zitten daarin. Het lijkt me heel goed — als de heer Brekelmans dat ook een goed idee vindt, overigens — om in het eerste kwartaal van volgend jaar weer met een update te komen, in een brief van de staatssecretaris. Ik ben er vrij zeker van dat ik dat namens hem wel mag toezeggen. Daarbij zoomt hij in op Ter Apel. Dat is een specifieke locatie, maar we weten dat dit op verschillende plekken in Nederland een issue is. We willen dan laten zien wat er sindsdien allemaal is opgebouwd en waar het verder naartoe gaat. Dit is volgens mij heel belangrijk. Wil je een asielbeleid hebben dat hier in ons land op draagvlak en draagkracht kan rekenen, dan moet je er ook voor zorgen dat degenen die er misbruik van maken, flink worden aangepakt.

De voorzitter:

Dank. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van het mondelinge vragenuur. Ik dank de minister nogmaals. Ik schors de vergadering voor een enkel moment en dan gaan we over tot het verslag van de commissie voor het onderzoek van de Geloofsbrieven. Daarna gaan we stemmen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.